

*Скарга О.О.,
асистент кафедри менеджменту,
Маріупольський державний університет*

ВПЛИВ МЕГАТРЕНДІВ НА РОЗВИТОК СФЕРИ ПОСЛУГ

Анотація. У статті проаналізовано стан економіки та сфери послуг України, визначено фактори, що впливають на їхній розвиток. Виявлено проблеми розвитку економіки та сфери послуг з точки зору основних мегатрендів. За результатами дослідження запропоновано систему заходів, щодо усунення негативних наслідків економічної кризи в Україні.

Ключові слова: мегатренди, сфера послуг, демографія, людський потенціал, високоефективні технології, економічний взаємозв'язок, екологічні проблеми.

Постановка проблеми. Нині українська держава все активніше залучається до світового ринку послуг. Незважаючи на те, що ця сфера є досить молодою галуззю, що перебуває на етапі становлення, вона має реальні можливості для нарощення свого потенціалу. Варто зазначити, що розвиток сфери послуг невіддільно пов'язаний з економікою країни, на яку впливають низка факторів. Можна виділити дев'ять мегатрендів, які є суттєвими щодо чотирьох ключових сфер, а саме: забезпечення економічного процвітання, безпеки, соціальної стабільності та захисту навколишнього середовища. Ці тренди взаємопов'язані між собою. Унаслідок цього актуальним завданням є вивчення та оцінка впливу зазначених трендів на економіку та сферу послуг як окремо, так і в сукупності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення основних тенденцій розвитку економіки висвітлено у роботах таких учених, як А.Дж. Тойнбі, Д. Лук'яненко, М. Ільїн, В. Іноземцев, Д. Нейсбіт, які констатують, що суспільство протягом свого існування формує стійкі тенденції, що впливають на розвиток як окремо взятої країни, так і на світ в цілому.

Методологічною базою дослідження стали діалектичний метод наукового пізнання та загальнонаукові методи пізнання: абстрактно-логічний метод; метод індукції і дедукції; метод порівняння та системний метод.

Мега статті. Головною метою роботи є визначення основних мегатрендів, що впливають на економіку країни та сферу послуг, а також перспективних напрямів вирішення сучасних проблем, що стримують їх розвиток. Для досягнення поставленої мети варто вирішити такі завдання: визначити основні мегатренди, проаналізувати сучасний стан розвитку вітчизняної економіки та сфери послуг, визначити напрямки вирішення проблем розвитку сфери послуг та національної економіки в цілому.

Виклад основного матеріалу. За даними різних досліджень, під мегатрендом розуміють світові стійкі макроекономічні чинники розвитку, що впливають на бізнес, економіку, суспільство, культуру й особисте життя усіх жителів планети [1]. Останнім часом міжнародні організації все частіше приділяють увагу проблематиці мегатрендів, де основні тенденції, фактори і ризики розвитку роблять істотний вплив як на світову економіку, так і на економіку держави.

Мегатренд № 1 Демографія

На сьогоднішній день Україна є світовим лідером за темпами скорочення населення. Упродовж останніх 25 років насе-

лення України зменшилося на 12% відповідно до 1990 року [2]. Також у країні дуже гостро стоїть питання здоров'я, смертності та тривалості життя. Варто зазначити, що в українській нації простежується тенденція погіршення стану здоров'я з кожним поколінням. Основною причиною цього є нехтування власним станом здоров'я та наявність шкідливих звичок. Ускладнюють демографічну ситуацію також прогресуюче старіння населення та значні обсяги трудової міграції, частина з якої перетворюється на постійну [3]. Станом на 2015 рік населення України у віці старше 65 років досягло 15,3% [2]. Простежується вплив зазначеного мегатренду на два основних аспекти розвитку сфери послуг. По-перше, економічно активне населення не повністю використовує свій фізичний та розумовий потенціал, який би міг використовуватися для розвитку цієї сфери та господарства країни загалом, по-друге зменшується кількість потенційних споживачів. Зазначені фактори підривають основу соціального та демографічного благополуччя держави. Для вирішення наявних проблем необхідно [4; 5]:

- забезпечити ефективну пропаганду на державному рівні за здоровий спосіб життя та полі;
- забезпечити доступність якісних медичних та соціальних послуг для задоволення потреб усіх верств населення;
- утверджувати принципи соціальної справедливості у трудових відносинах, системі оплати праці та перерозподілі суспільного багатства;
- переглянути принципи та методи матеріальної підтримки сімей, відновити мережу закладів дошкільного виховання, створити умови для забезпечення молодих сімей житлом;
- створити умови для подовження повноцінної економічної і соціальної активності літніх людей, їх реінтеграції в суспільне виробництво;
- використання світового досвіду у провадженні пенсійних реформ (наприклад, досвід Сінгапура або Нідерландів) задля покращення пенсійного забезпечення та задоволення вимог старіючого населення.

Мегатренд № 2 Розширення можливостей для особистості

Людські ресурси підприємства відіграють важливу роль у формуванні його конкурентоспроможності, що є особливо важливим у сфері послуг. Сучасні перетворення та тенденції світової інтеграції потребують формування напрямів національної політики на принципах пріоритетності розвитку людини та підвищення інтелектуального рівня держави в цілому. Втрата талановитої молоді, конкурентоспроможних фахівців, перспективних дослідників через їхнє бажання самореалізуватися за межами України спричинить не тільки втрату окремих осіб суспільства, а й частки генофонду нації. Отже, пошук нових підходів у роботі з персоналом, формування людського потенціалу та підвищення якості до світових стандартів у діяльності підприємств сфери послуг є одним із основних завдань сьогодення, що здатні сприяти розвитку цієї сфери в Україні.

Проблеми формування та використання трудових ресурсів потребують формування організаційно-економічного механізму, який би дав змогу шляхом взаємодії існуючих та впровадження нових важелів досягти більш ефективного використання трудового потенціалу. Для цього необхідно [6; 7]:

- розглянути можливості компенсації втрати наявного людського потенціалу країни, яка трапилася через інтеграційні процеси людського потенціалу за рахунок міграційної політики;

- здійснити реформування державної політики в напрямку створення умов для реалізації людського потенціалу, з ціллю попередження відтоку мізків з країни [3].

Мегатренд № 3 Високоєфективна технологія

На сьогодні розуміння важливості такого ресурсу, як інформація загострило проблему якісного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Специфічні особливості сфери послуг (висока динамічність, значна кількість суб'єктів та учасників, надзвичайно широке географічне охоплення, а також необхідність відповідного оперативного інформування) обумовлюють необхідність підвищення рівня забезпечення системи управління сучасними інформаційними технологіями [9]. Аналіз процесів, що відбуваються у галузі, свідчить про неадекватність рівня застосування інформаційних технологій у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання у сфері туризму. Внаслідок того, що вітчизняний національний туристичний та готельний продукт стає все менш привабливим та конкурентоспроможним, постають питання висвітлення таких проблем: відсутність державної електронної системи забезпечення суб'єктів туристичної діяльності оперативною інформацією про попит, пропозицію, ціни, тарифи; відсутність баз даних туристичного профілю в окремих регіонах країни; низький рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури; низький рівень розвитку віртуальних туристичних та готельно-ресторанних підприємств і центрів; недосконалість механізму інформаційного обміну суб'єктів господарювання у сфері туризму і зовнішнього середовища за допомогою мережі Інтернет [10]. Для вирішення проблем, пов'язаних з розвитком ІКТ, необхідно:

- з огляду на нестачу кваліфікованих спеціалістів у галузі ІКТ, варто відкривати нові перспективи спеціальності у цій галузі;

- підтримка галузі інформаційних та комунікативних технологій (запровадження стимулів до інвестицій в людський капітал, спрощення ведення бізнесу, зокрема, зниження оподаткування) з метою розвитку високоєфективних технологій країни у майбутньому;

- вивчення досвіду розвинених країн світу, більшість із яких усвідомили важливість якісного інформаційного забезпечення для успішного розвитку економіки знань;

- формування та впровадження правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, технологічних, методичних умов розвитку інформаційного суспільства;

- забезпечення різноманітності послуг та необмеженого доступу до інформаційних та телекомунікаційних послуг (мережа Інтернет);

- створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів на основі врахування національних, світоглядних, політичних, економічних, культурних та інших аспектів розвитку України.

Державна політика розвитку ІКТ повинна бути спрямована на розвиток конкурентоспроможності товарів і послуг сфери

ІКТ за рахунок формування національної стратегії, збалансування міжнародної та внутрішньої політики, сприятливої законодавчої, суспільної, економічної атмосфери в галузі інформатизації, використання ІКТ [1; 4].

Мегатренд № 4 Економічний взаємозв'язок

Нині інтеграційні спрямування України у зовнішньоекономічний простір є одним із пріоритетних завдань нашої держави. Однак постає проблема участі України на міжнародному ринку сфери послуг, унаслідок її низької конкурентоспроможності. Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливі лише за умови формування в країні стійкої, відкритої до зовнішнього світу господарської системи, органічного включення України в систему глобального розподілу праці [11].

Існує низка ендегенних та екзогенних факторів, які мають стримуючий вплив на експорт України, найважливішими з яких є:

- низька конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг;

- важкий стан та моральна застарілість підприємств, що робить практично неможливим інвестування у перспективні, орієнтовані на експорт проекти;

- недостатній розвиток вітчизняних систем сертифікації та контролю якості експортної продукції;

- нестача спеціальних знань і досвіду роботи у сфері експорту в більшості українських підприємств, а також недостатня координованість їхньої діяльності на зовнішніх ринках;

- низький світовий рейтинг надійності України для кредитів та інвестицій, що утрудняє використання іноземних фінансових ресурсів для розвитку експортного потенціалу країни.

Структура українського експорту послуг потребує суттєвих змін, тому що без структурної адаптації до вимог розвитку світової економіки, без формування з цією метою адекватної інноваційної та інвестиційної стратегії (і не тільки державної, а й передусім бізнесової) Україна не зможе використати переваги міжнародної торговельної системи [2; 4].

Одними з першочергових завдань є:

- розробка заходів державної підтримки розвитку експортного потенціалу: торгово-політичних, організаційно-правових, податково-адміністративних, фінансових заходів;

- реформування державної інноваційної політики і розвиток пріоритетних експортоорієнтованих виробництв;

- державна підтримка виробників пріоритетної продукції у вигляді податкових пільг;

- фінансове забезпечення програм розвитку для експортоорієнтованих проектів у рамках спеціально створених фондів;

- створення сприятливих умов для організації і функціонування двосторонніх і багатосторонніх торгово-промислових палат, бізнес-центрів та представництв у країнах найближчих торгових партнерів України;

- забезпечення сприятливого клімату, а також надання допомоги суб'єктам господарювання у розвитку різних форм спільного підприємництва: транснаціональних фінансово-промислових груп, лізингових компаній і інших фірм і організацій;
- заохочення прямих інвестицій національних інвесторів [1; 3].

Мегатренд № 5 Державний борг

Державний борг не просто засіб залучення коштів для фінансування державних потреб, а й важливий інструмент фінансової політики держави, неефективне використання

якого, в якісному і кількісному контексті, створюватиме умови для порушення стабільного функціонування економіки і як наслідок галузей господарства.

На сьогоднішній день простежується стрімке зростання державного та гарантованого державного боргу впродовж 2014 року у розмірі 61,8%. Даний результат обумовлюється наступними чинниками: нестабільність воєнно-політичної ситуації; панічні настрої населення держави, неефективні реформи держави, щодо протидії корупції. На теперішній час, стабільна економічна ситуація в Україні неможлива без управління та обслуговування державного боргу нашої держави [2]. Цей процес обтяжений значними проблемами, а саме нестримними темпами зростає відношення суми боргу до ВВП, недосконалістю нормативно-правової системи та механізму реструктуризації боргу і його обслуговування. Для вирішення поставлених проблем необхідно [4; 13]:

- з метою збільшення розміру ВВП існує необхідність державної підтримки внутрішнього ринку;
- жорсткий контроль з боку уряду за грошовими потоками, у тому числі для забезпечення фінансових зобов'язань;
- необхідність поновлення нормативно-правової бази, що регулює основні положення, що належать до державного боргу;
- постійно контролювати і уникати всіх можливих загроз і ризиків у процесі управління державним боргом та запобігання зростанню боргового навантаження на економіку;
- залучення додаткових інвестицій в економіку України з метою відновлення основних фондів в пріоритетних галузях економіки.

Мегатренд № 6 Зміна балансу сил в економіці

В умовах сьогодення світове господарство виступає як неподільне глобальне ціле, якому притаманні різнопланові і різноякісні процеси. У сучасних умовах життєдіяльності суспільства сфера послуг відіграє усе більш важливу роль в соціально-економічному розвитку. Будучи важливою складовою економіки багатьох держав ця галузь забезпечує зайнятість місцевого населення, завантаження готелів, ресторанів, видовищних заходів, надходження іноземної валюти. Сьогодні Україна починає відігравати дедалі помітнішу роль на міжнародній арені, перед нею відкриваються нові перспективи. Незважаючи на складні часи протягом незалежності, несприятливі зовнішні та кризові внутрішні обставини, вдалося здобути досвід участі у міждержавних організаціях, впровадити та розвивати зовнішню політику у нових геополітичних умовах. Саме він дозволяє тверезіше подивитися на оточуючу дійсність, а, отже, об'єктивніше забезпечувати проведення зовнішньополітичного курсу країни з урахуванням як міжнародних, так і внутрішніх чинників. Для цього необхідно [3; 4]:

- здійснення відкритого, послідовного, виваженого й передбаченого зовнішньополітичного курсу і прагнення до рівноправного співробітництва з усіма зацікавленими партнерами;
- розбудова відносин з іншими державами та міжнародними організаціями на основі принципів добровільності, взаємоповаги, взаємовигоди й невтручання у внутрішні справи кожної зі сторін;
- розширення міждержавного співробітництва з країнами, що розвиваються, буде нестримно впливати на перебіг подій в Україні у майбутньому;
- розширення участі в європейському регіональному співробітництві, членства і співпраці в універсальних світових міжнародних організаціях.

Мегатренд № 7 Зміна клімату

За рахунок наявності в Україні промислових центрів, які здійснюють значний вплив на екологічний стан нашої держави, сучасні прогнози настання несприятливих кліматичних змін сприймаються як норма сьогодення. На сьогоднішній день Україна входить до першої двадцятки країн світу, які найбільше викидають парникових газів в атмосферу. Зміни клімату містять загрозу для добробуту та розвитку суспільства, справляють негативний вплив на навколишнє природне середовище і суттєво обмежують потенціал людини у перетворенні зовнішнього світу та здійсненні економічної діяльності. За даними Українського гідрометорологічного центру, основними негативними наслідками зміни клімату для України є збільшення кількості стихійних метеорологічних явищ, посилення буревіїв, виникнення теплових хвиль. У наш час у багатьох країнах екологізація сфери послуг сприяє примноженню природних цінностей не тільки за допомогою екологічної освіти, але й за рахунок коштів з прибутків від екотуризму. Розвиток сфери послуг та екологізація традиційних її видів є досить важливим та актуальним питанням як для країни в цілому, так і для окремих її регіонів. Еколого-безпечний розвиток нашої держави, її національна безпека взагалі можливі лише за умови збереження природних систем та підтримки відповідної якості навколишнього природного середовища. Для цього потрібно формувати і послідовно реалізувати ефективну екологічну політику, яка спрямовуватиметься на [1; 14]:

- здійснення розробки нормативно-правових актів щодо нейтралізації наслідків викидів парникових газів;
- здійснення співпраці на міжнародному рівні задля встановлення та контролю рівня викидів CO₂ в атмосферу;
- здійснення державою заходів, щодо впровадження заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату;
- реалізація проектів, що мають за основу мінімізацію обсягів обсягу антропогенних викидів або збільшення абсорбції парникових газів.

Мегатренд № 8 Дефіцит ресурсів

З метою забезпечення стабільного економічного розвитку України, безпеки життєдіяльності громадян і створення комфортних умов життя необхідно здійснювати безперервну реалізацію комплексу заходів, що спрямовані на контроль використання та оптимізацію рівня використання водних, енергетичних, продовольчих ресурсів [15].

В умовах сьогодення однією із найважливіших проблем як людства, так і України є дефіцит прісної води. Цей фактор не тільки впливає на задоволення потреб населення у воді та забезпечення екологічної рівноваги, а також є ризиковим для забезпечення продовольчої безпеки у поєднанні з таким негативним фактором, як максимальне виснаження колись родючого чорнозему.

Через обмеженість власних запасів природного газу і нафти та повільні темпи реструктуризації і оновлення вуглевидобувної галузі теплової енергетики України достатньо скоро почне зазнавати дефіцит в органічному енергетичному паливі. Цей дефіцит може загостритися і через низьку ефективність спалювання палива на теплових електростанціях, що обумовлено граничним моральним і фізичним зносом. Для вирішення цих проблем необхідно [16; 17]:

- створення баз даних, інтегрованих в прогностичні моделі економічного планування ресурсного забезпечення народного господарства;

- сприяння раціональному користуванню ресурсів через інформування громадськості, освітні програми, тарифну політику та інші економічні інструменти;
- міжнародну співпрацю в області наукових досліджень з питань дослідження паливної, водної та продовольчої забезпеченості нації;
- впровадження програм, які підтримують розвиток нових і альтернативних джерел ресурсного забезпечення;
- інтеграція в систему державного управління громадських організацій, їхня активна участь в реалізації державної політики у сфері раціонального використання ресурсів;
- вдосконалення економічних методів і механізмів раціонального ресурсовикористання;
- підвищення обґрунтованості рішень, що ухвалюються при комплексному управлінні ресурсною базою країни на основі сучасних знань про технологічні і екологічні процеси та їхні наслідки.

Мегатренд № 9 Урбанізація

Однією із найбільш характерних особливостей розвитку сучасного суспільства є швидке зростання міст, безперервний темп збільшення чисельності їх жителів, збільшення ролі міст у житті суспільства, перетворення сільської місцевості в міську, а також міграція сільського населення в міста. Вплив урбанізації має низку негативних явищ, серед яких [18]:

- нерівномірний розподіл населення по території країни;
- специфіка проживання в місті характеризується наявністю, таких несприятливих для населення чинників, як інфекційна небезпека, ультразвукові випромінювання, проблеми транспорту, ущільнення забудови;
- відносна менша тривалість перебування міського населення на свіжому повітрі, відносно сільського;
- наявність соціальних наслідків, а саме зростання злочинності, алкоголізм, наркоманія, проституція;
- переміщення населення з сільської місцевості у міста, що стримує розвиток аграрної промисловості, за рахунок зменшення робочого населення серед селян.

Задля подолання диспропорції між міським та сільським населенням та забезпечення розвитку агропромислового комплексу необхідно:

- підвищити рівень конкурентоспроможності та привабливості необхідних спеціальностей для розвитку сільського господарства;
- за допомогою матеріального та нематеріального стимулювання забезпечити повернення висококваліфікованих кадрів у сільську місцевість;
- розвиток інфраструктурного забезпечення сільської місцевості, задля поліпшення життя сільського населення та його зростання;
- формування та планування необхідної матеріально-технічної бази, що забезпечить ефективне економічне зростання АПК.

Задля пропорційного розвитку міського населення необхідно:

- забезпечити ефективне керування урбанізаційними процесами, підтримуючи баланс міського населення;
- реалізовувати міжнародні моделі та механізми, які були б ефективними та спроможні до раціонального розвитку урбанізаційних процесів в Україні [1; 3].

Висновки і пропозиції. За результатами дослідження було встановлено, що стан сфери послуг безпосередньо залежить від основних мегатрендів, що впливають на розвиток української

держави. Для вирішення поставлених проблем необхідно розроблення та виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм; забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави; здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до закону; організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, побудови інформаційного суспільства, модернізації інформаційних процесів і якісного розвитку засобів масових комунікацій; підвищення ефективності галузей економіки, зниження ресурсоемності виробництва і збільшення продуктивності праці; модернізації базових промислових виробництв та сільського господарства, якісного оновлення інфраструктури, розвитку ресурсної бази економіки.

Література:

1. Нейсбит Д. Мегатренди / Д. Нейсбит ; Пер. с англ. М.Б. Левина. – М : ООО «Издательство АСТ» : ЗАО НПІ «Ермак», 2003. – 380 с.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Мегатренди 2014 года: жизнь в ближайшие 10 лет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vestifinance.ru/articles/42884>.
4. Майбутня Держава 2030: Глобальні мегатренди та їхній вплив на уряди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.kpmg.com/UA/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Future_State_2030_UA_v2.pdf.
5. Малиш Н.А. Демографічні аспекти соціально-гуманітарного розвитку [Електронний ресурс] / Н.А. Малиш. – Режим доступу : http://www.academy.gov.ua/ej8/doc_pdf/malysh.pdf.
6. Антонюк В.П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку : [монографія] / В.П. Антонюк ; НАН України, Ін-т економіки пром. – Донецьк, 2007. – 348 с.
7. Карташова Л.В. Стратегія управління людськими ресурсами і оцінка його ефективності / Л.В. Карташова. – М. : Информ-Знание, 2000. – 288 с.
8. Яо Ф. Перспективи розвитку українського ринку високих технологій в умовах глобалізації / Ф. Яо // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. – 2006. – № 85. – С. 50-51.
9. Васильєв О. Проблеми розвитку високотехнологічних галузей економіки України в умовах глобальної конкуренції / О. Васильєв // Дослідження міжнародної економіки : збірник наукових праць. – Випуск 1(66). – 2011. – С. 209-227.
10. Одотюк І.В. Вітчизняна індустрія високих технологій: знаннєві, інноваційні, інвестиційні фактори її формування і розвитку / І.В. Одотюк // Вісн. НАН України. – 2011. – № 11. – С. 21-33.
11. Заблоцька Р.О. Світовий ринок послуг : підручник / Р.О. Заблоцька. – К. : Знання України, 2009.
12. Романків І.Я. Розвиток ринку послуг в Україні // Фінанси України / І.Я. Романків – 2010. – № 11. – С. 38-45.
13. Государственный долг Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>.
14. Наслідки зміни клімату для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://wwf.panda.org/uk/wwf_ukraine_ukr/climatechange/climate_impacts_ua/.
15. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення : [монографія] / О.М. Алимов, А.І. Даниленко, В.М. Трегобчук та ін. – К. : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 540 с.
16. Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://geo.gov.ua/programa-rozvitku-mneralno-sirovinnoyi-bazi.html>.

17. Кушнір Л.Л. Природні ресурси України як базовий фактор сталого розвитку національної економіки / Л.Л. Кушнір // Економічний простір. – 2013. – № 72. – С. 273-288 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecspros_2013_72_30.pdf.
18. Салій І.М. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти / І.М. Салій. – К. : Наук. думка, 2005. – 302 с.

Скарга А.А. Влияние мегатрендов на развитие сферы услуг

Аннотация. В статье проанализировано состояние экономики и сферы услуг Украины, определены факторы, влияющие на их развитие. Выявлены проблемы развития экономики и сферы услуг с точки зрения основных мегатрендов, предложена система мер, направленных на устранение негативных последствий экономического кризиса в Украине.

Ключевые слова: мегатренды, сфера услуг, демография, человеческий потенциал, высокоэффективные технологии, экономическая взаимосвязь, экологические проблемы.

Skarha O.O. The megatrends' influence on the services development

Summary. The conditions of the Ukrainian economy and services and the factors that influence their development are analyzed in the article. The problems of economic development and services in terms of basic megatrends are highlighted. A system of measures to decrease the negative effects of the economic crisis in Ukraine is proposed.

Keywords: megatrends, services, demographics, human capital, highly effective technologies, economic interdependence, environmental problems.